मूल्यानि रत्नानि तारावलं च शालिन्याह धार्यमिति। अथो ज्ञस्य बुधस्य सुदे सन्तोषार्थं सुवर्णं यथाशक्ति धार्यम्। राहुकेत्वोः प्रीत्यै राजावर्त्तकं मणिविशेषोधार्यः एवं शुक्रेन्द्वोस्तुष्ट्यै रौप्यं, गुरोस्तुष्ट्यै मुक्ता। मन्दस्य शनेस्तुष्ट्यै लोहम्। आरभान्वोर्मङ्गलसूर्ययोः प्रीत्यै-प्रवालं धार्यम्। उक्तं च श्रीपतिना "धार्यं तुष्ट्यै विद्रुमं भौमभान्वोरूप्यं शुक्रेन्द्वोश्च हेमेन्दुजस्य। मुक्ता-सूरेर्लौहमर्कात्मजस्य राजावर्त्तः कीर्त्तितः शेषयोश्चेति" सूरेः सुरगुरोः। शेषयोः राहुकेत्वोः। दीपिकाकारस्तु औषधीमूलानि धार्याणीत्याह "मूलं धार्यं त्रिशूल्याः सवितरि विगुणे, क्षीरिकामूलमिन्दौ, जिह्वाहेर्भूमिपुत्रे, रजनिकरसुते वृद्धदारोच्चमूलम्। भार्गी जीवेऽथ शुक्रे भवति शुभकरं सिंहपुच्छस्य मूलं, विच्छोलं चार्कपुत्रे, तमसि मलयजं, केतुदोषेऽश्वगन्धमिति" त्रिशूली बिल्वः क्षीरिका क्षिरिणी जिह्वाहिर्नागजिह्वा वृद्धदारुर्विदारी। भार्गी प्रसिद्धा। सिंहपुच्छं (वाघोट चरिवारेति) मध्यदेशभाषया प्रसिद्धम्। मलयजं चन्दनम्। अश्वगन्धं प्रसिद्धम्। एतदोषधीमूलधारणं सर्वथा रत्नधारणाशक्तौ वेदितव्यम्" पी॰ धा॰ गोचरप्रसङ्गात् तारावलादिकमाह तत्रैव

तारेति। यद्दिने तारावलमस्ति वा नवेति विचारश्चिकीर्षितस्तद्दिने या तारा सा जन्मर्क्षात् जन्मनक्षत्रात् त्रिरावृत्तितः पुनरावृत्तित्रयेण गणनीया स्यात्। त्रिरिति "द्वित्रिचतुर्भ्यः सुजिति" पा॰ सुजन्तमव्ययम्। स्वजन्मनक्षत्राद्दिननक्षत्रे गणिते नवभिर्भक्ते तिस्र आवृत्तयोभवन्त्यवशिष्टतारायाः शुभमशुभं वाच्यमिति फलितोऽर्थः ११।

"जन्माख्यसम्पद्विपदः क्षेमप्रत्यरिसाधकाः। वधमैत्राति मैत्राःस्युस्तारा नामसदृक्फलाः १२ ॥ मृत्यौ स्वर्णतिलान् विपद्यपि गुड़ं, शाकं त्रिजन्मस्वथो दद्यात्प्रत्यरितारकासु लवणं, सर्वोविपत्प्रत्यरिः। मृत्युश्चादिमपर्यये न शुभदोऽथैषां द्वितीयेंशका नादिप्रान्त्यतृतीयका अथ शुभाः सर्वे तृतीये स्मृताः १३ ॥ षष्टि ६० घ्नं गतभम्भुक्तघटीयुक्तं युगा४हतम्। शराब्धि ४५ हृल्लब्धतोऽर्क१२शेषेऽवस्थाः क्रियाद्विधोः १४ ॥ प्रवासनाशौ मरणञ्जयश्च हास्यारतिक्रीडितसुप्तभुक्ताः। ज्वराख्यकम्पस्थिरता अवस्था मेषात् क्रमान्नामसदृक्फलाः स्युः १५। लाजाकुष्ठबलाप्रियङ्गुघनसिद्धार्थैर्निशादारुभिः पुङ्खालोध्रयुतैर्जलैर्निगदितं स्नानं ग्रहोत्थाघहृत्। धेनुः कम्बुरुणो वृषश्च कनकम्पीताम्बरङ्घोटकः श्वेतो,गौरसिता, महासिरज इत्येता रवेर्दक्षिणाः १६। सूर्यारसौम्यास्फुजितोऽक्षनागसप्ताद्रिघस्रान्विधुरग्निनाडीः। तमोयमेज्यास्त्रिरसाश्विमासान् गन्तव्यराशेः फलदाः पुरस्तात् १७। दुष्टे योगे हेम, चन्द्रे च शङ्खं, धान्यं तिथ्यर्धे, तिथौ तण्डुलांश्च। वारे रत्नं भे च गां,हेम नाड्यां, दद्यात्सिन्धूत्थञ्च तारासु राजा १८। राश्यादिगौ रविकुजौ फलदौ, सितेज्यौ मध्ये,सदा शशिसुत,श्चरमेऽब्जमन्दौ। अध्वान्नवह्निभयसन्मतिवस्त्रसौख्यदुःखानि मासि जनिभे रविवासरादौ" १९ मू॰चि॰।

अथ शेषक्रमेण सकलास्तारासंज्ञा अनुष्टुभाह। जन्माख्येति। स्पष्टार्थमिदम्पद्यम्। यदाह नारदः "जन्म सम्पद्विपत् क्षेमं प्रत्यरिः साधको वधः। मित्रम्परममित्रन्तु जन्मभाच्च पुनः पुनरिति"। एवं तारा गणनीया इति शेषः। तत्र तृतीयापञ्चमीसप्तम्यस्तारा निषिद्धाः अनिष्टफलश्रवणात्। अर्थादन्याः समीचीनाः समीचीनफलश्रवणात्। उक्तञ्च "जन्मतारा द्वितीया च षष्ठी चैव चतुर्थिका। अष्टमी नवमी चैव षट्च ताराः शुभावहाः" इति। जन्मनक्षत्रन्तु कार्यविशेषे गृहीतं प्रतिषिद्धञ्च तच्चाग्रे निर्णेष्यते। तदिदन्तारावलं कृष्णपक्षविषयं न तूभयपक्षसाधारणम्। तदाह नारदः "कृष्णे बलवती तारा शुक्लपक्षे बली शशीति"। युक्तञ्चैतत् यतोऽत्रार्थवादो रत्नमालायाम् "न खलु बहुलपक्षे शीतरश्मेः प्रभावः, कथितमिह हि तारावीर्यमार्यैः प्रधानम्। अतिविकलशरीरे प्रेयसि प्रोषिते वा प्रभवति खलु कर्तुं सर्वकार्याणि योषा। शुक्ले पक्षे शीतरश्मिर्बलीयान्न प्राधान्यं तारकायास्तु तत्र। शक्त्या युक्ते विद्यमानेऽपि कान्ते न स्वातन्त्र्यं योषितः क्वापि दृष्टमिति" १२

अथावश्यककृत्ये दुष्टताराणाम्प्रकारद्वयेन परिहारं शार्दूलविक्रीडितेनाह "मृत्यौ स्वर्णतिलानिति। मृत्यौ सप्तम्यां वधतारायां स्वर्णतिलान् यथाशक्ति सुवर्णयुक्तांस्तिलान् ब्राह्मणाय दद्यात्। विपद्यपि विपत्संज्ञायां तृतीयतारायाङ्गुडमिक्षुविकारन्दद्यात्। त्रिजन्मसु तिसृषु जन्मतारासु शाकम्प्रसिद्धं वृन्ताकादि दद्यात्। अथो प्रत्यरितारकासु पञ्चम्यान्तारायां लवणन्दद्यात्। तदाह नारदः "जन्मत्रिपञ्चसप्ताख्या ताराऽनिष्टफलप्रदा। अनिष्टपरिहाराय दद्याद्दानन्द्विजातये। शाकं